

Ondra Syrový vás zve na

ONDROVOR

pozdání k plavbě přijala

OLGA BLAHOVCOVÁ

autor - ondra syrový
kontakt - LinkedIn

PRO CELÉ KARLOVARSKO FUNGUJE JEDEN TLUMOČNÍK.

VŠICHNI NESLYŠÍCÍ UMÍ ODEZÍRAT? JE TO MÝTUS.

Organizace Tichý svět funguje od roku 2006.

Nabízí služby pro neslyšící a chtějí přispět k integraci této komunity do společnosti.

Od kurzů znakového jazyka po Tichou linku.

Často hendikovanáné vnímáme okolo sebe už na pohled. Neslyšícího však na první dobrou nepoznáte.

Pozvání do OndroVORu přijala Vedoucí sociálních služeb Ticheho světa, Olga Blahovcová.

Handicapovaných je mnoho skupin. Nemám pocit, že neslyšící jsou právě ti, kteří by byli více vidět a často se o nich mluvilo.

Máte pravdu. Je to tím, že ten handicap není na první pohled vidět.

Když je člověk nevidomý, má slepeckou hůl. Vozíčkáře také hned zařadíte. Pokud to tedy není někdo s krátkými vlasy a kochlárním implantátem, tak to nepoznáte, než přijde na řadu komunikace.

Často se pak stává, že si lidé myslí, že neslyšící je osoba s mentálním postižením. Při odezírání či snaze říkat základní slova a absenci běžné sluchové vazby mohou křičet. Případně mají takový, řekněme „žvatlavý“ projev.

Klasická reakce je: „raději pryč“, než aby se lidé snažili pochopit, co dotyčný chce a jak mu může pomoci. Přičemž nejjednodušší je vyndat telefon a zkusit napsat text do SMS.

Pojďme neslyšící rozdělit nějak technicky.

Dělení je z vícero pohledů. Máme neslyšící od

narození. Ti se poté v psané podobně označují jako neslyšící s velkým N. Jsou bráni jako kulturní minorita. Žijí s tím celý život a příliš nevnímají, že by měli nějaké postižení. Je to ucelená skupina, která má svůj jazyk, kulturu a zvyklosti.

Poté máme osoby, kteří přijdou o sluch v průběhu života. Počítá se to od 6let dál, kdy má člověk vytvořenou základní slovní zásobu. Jsou to tak lidé po různých nemocech či úrazech. Do této poměrně velké skupiny spadají i senioři, kteří o sluch přichází věkem.

Statistiky říkají, že dohromady žije v ČR 500.000 osob se sluchovým postižením. Včetně seniorů. Počet znakových či Neslyšících se udává mezi 15.000 – 30.000. Neexistuje žádná pravidelná oficiální statistika. Dělal se kdysi a vychází se z ní dodnes. Plus se to odhaduje i za použití čísel z okolních států v poměru počtu obyvatel a lidí s nějakým postižením.

Dělí se i podle rozsahu ztráty sluchu?

Ano. Tam je dělení na nedoslýchavé, kde jsou různé stupně postižení a tato vada se dá kompenzovat naslouchátkem.

Pak máme ohluchlé, kdy dochází ke ztrátě v průběhu života.

Nakonec jsou čistě neslyšící, kde je ztráta sluchu v takové míře, že nerozeznají například ani sirénu či jiné intenzivní zvuky.

A legislativní rozdělení vzhledem třeba k přiznání stupně invalidity?

Na základě zvukové zkoušky (audiometrie – pozn. autora) se zkoumá hodnota ztráty decibelů od

stanovené normy. Například ztráta 26 - 40 dB je lehká nedoslýchavost, 41 - 55 dB je střední nedoslýchavost, 56 - 70 dB je středně těžká nedoslýchavost a 71 - 90 dB je těžká nedoslýchavost až po úplnou ztrátu bez audiometrické odpovědi. Těch stupňů je několik a i podle nich se přiznává invalidní důchod.

Stát dále přispívá na různé pomůcky. Nejnověji se nám na základě našeho návrhu Ministerstvu podařilo prosadit, aby byl mezi pomůcky zařazen i telefon či tablet. Ten je pro lidi, kteří mají ztrátu minimálně 75 dB.

Hodně lidí si řekne asi proč.

Vždyť stačí jít do obchodu a koupit si ho. Hodně našich klientů má problém sehnat si práci a jsou živi jen z důchodu či příspěvku na bydlení. On-line komunikace je dnes ta nejjednodušší cesta, jak se spojit se slyšícím světem. Hodně mobilních operátorů má pro sluchově postižené zvýhodněné tarify. Ať už cenově a nebo ve formě internetu zdarma, což je pro tu on-line komunikaci velká výhoda.

Chytrý telefon či tablet zároveň umožňuje videohovor a lze tak komunikovat s rodinou. Případně si i zavolat s někým slyšícím prostřednictvím našeho on-line tlumočení.

Mají neslyšící podle Vás dostatečnou podporu ze strany státu? Například i při srovnání s dalšími handicapovanými?

Když se člověk podívá do tabulek, na co obecně mají lidé s handicapem nárok, tak u neslyšících je těch pomůcek nejméně. Je to samozřejmě dáno i tou potřebou. Neslyšící jsou lidé jako ostatní - mohou chodit, vidět.

Pomůcky se dělí dle toho, zda na ně přispívá zdravotní pojišťovna a nebo úřad práce. Je zde samozřejmě naslouchátko. Může být buď viditelné závěsné, kde se dělají i designové varianty, případně pro děti s obrázky. Anebo se dají schovat do zvukovodu, nejsou vidět a dělají se v různých tělových barvách.

Dále je třeba pomůcka, která řeší problém se zvonkem u domu, kde je to napojené na světelný signál, případně vibrační polštářek. Chůvičky na

hlídání dětí opět blikají místo vydávání zvuku.

Asi není aktuálně pomůcka, která by přes nějaký příspěvek nebyla nedosažitelná a hodně dobře fungují nadace. Spousty jich dokáže přispět na zakoupení pomůcek.

Jaké jsou problémy, se kterými se neslyšící setkávají v běžném životě?

Hlavní problém je samozřejmě komunikační bariéra. Málo lidí se setkalo s neslyšícím. Když už se s ním setkají, tak zpanikaří a raději s ním nekomunikují. Na to navazuje nedostatek tlumočnicků.

Na jednoho tlumočnicka vychází cca 150 neslyšících. Když je potřeba mít s sebou tlumočnicka fyzicky pro různé úřední úkony, soudní jednání, policie, lékař, tak čekací lhůta je týden až 14 dní dle regionu.

V Praze jsou třeba lhůty kratší, ale například na Karlovarsku je jeden tlumočnick na celý region. Tři týdny čekací doba tak není výjimkou.

Vemte si pak, jak dlouho Vám normálně trvá dovolat se k lékaři a najít si termín. Následně voláte tlumočnickovi a on Vám řekne, že může až za šest týdnů. Pak to záleží na ochotě ostatních, zda se budou trefovat do termínů tlumočnicků a je to komplikované.

A zde přichází na řadu Tichý svět a služba on-line tlumočení?

Přesně tak. Nechceme tím brát práci klasickým tlumočnickům, ale zase jim chceme odlehčit od těchto kratších záležitostí. Funguje to tak, že neslyšící je doma a tlumočnick sedí před počítačem na jiném místě. Přes naši Tichou linku si řeknou, jaká situace se bude řešit a tlumočnick následně zprostředkovává ten hovor.

Případně je možné si zavolat přes přepisovatele. To jsou často ohluchlí, kteří si také nezavolají, ale dobře ovládají český jazyk. Slyšící tak volá lékaři a neslyšícímu zpět informace neznakuje, ale píše do chatovacího okna.

Jaké další problémy vyvolává nedostatek tlumočnicků?

Pokud si mohou něco sami zařídit on-line, tak je to ideální. Když už jde o velké peníze, jako třeba pojištění nebo nějaké úvěry, tak prostě potřebujete tlumočníka. Chcete všemu porozumět a nedostat se do nějaké dluhové pasti.

Bohužel jsou tací, kteří smlouvy podepisují bez rozmyslu a často v Tichém světě řešíme exekuce a insolvence. Byly případy, kdy tzv. „šmejdi“, co prodávali hrnce a deky z nanovláknů důchodcům, si vybírali nejen starší obyvatele, ale i neslyšící. Pak buší na dveře exekutor.

Tady Tichý svět dokáže pomoci, jelikož máme úžasného právníka, který protistranu často dokáže „utlouct“ paragrafy, že neslyšící podepsal smlouvu, které nerozuměl a oni měli povinnost mu zajistit tlumočníka. Je zde totiž zákon ohledně bezbariérového přístupu k informacím.

Bavíme se vlastně o situaci, když člověk potřebuje tlumočníka v dospělosti, ale co vzdělávání?

Je to s tím spojeno. Neslyšící si nemohou vybrat jakoukoli střední školu, protože tam není tlumočnick a tím pádem nebudou rozumět.

Na osobního tlumočníka nejsou kapacity a ani to nikdo nezaplatí. Jsou tak speciální základní i střední školy pro osoby se sluchovým postižením, kde jsou většinou učitelé půl na půl slyšící-neslyšící, kdy i slyšící ovládají znakový jazyk.

V rámci vysokých škol je v Praze na filosofické fakultě obor Čeština v komunikaci s neslyšícím. Z tohoto oboru vychází většina tlumočnicků. Někteří moji kolegové studují na univerzitě v Olomouci či Brně, kde v rámci místního centra podpory studentů mají univerzity pár svých tlumočnicků.

A teď nastane situace, že obor studují dva neslyšící. Češtinu mají spolu – to je OK. Pak jde jeden na matiku a druhý na zeměpis. Záleží na tom, kdo se o tlumočníka přihlásí první.

Kolik máme speciálních základních a středních škol pro sluchově postižené?

Základní škola je jedna na kraj. Středních ještě

OLGA BLAHOVCOVÁ

V Tichém světě pracuje 7 let.

Začínala jako konzultant pro přímou práci a postupně se vypracovala do pozice Vedoucí sociálních služeb.

Už na VŠ měla semestr znakového jazyka, který se jí zalíbil a začala se v něm vzdělávat.

Když narazila na pracovní nabídku Tichého světa, využila příležitosti spojit své VŠ vzdělání a koníček.

Rozhovor vznikl v květnu 2020

méně. Je zde tak buď hodně cestování nebo školy nabízejí internáty. Praha má škol více, jelikož se sem stěhují rodiny kvůli větší možnosti tlumočení kulturního vyžití. Chtějí být přes týden spolu a nemuset využívat internát.

Rodiče se často obětují pro dobro dítěte a přestěhují se přes půl republiky jen pro větší možnosti.

Vzhledem k těm počtům škol se opět vracíme k tomu, že neslyšící nemají moc pestrosti vzdělání a společnost jim tak velmi úzce určuje směr, čím mohou v životě být a co studovat.

V Praze je všeobecné gymnázium, zubní laborant, grafika a případně výuční obory s možností dodělání maturity jako truhlář či cukrář.

Vím, že v Brně je třeba obor mediální komunikace. Je pravda, že těch oborů není tolik a když nás pak

oslovují klienti, kteří hledají zaměstnání, tak mají často jen základní školu. Nebo jsou zubní laborant, ale vůbec je to nebaví. Vystudovali to třeba hlavně proto, aby měli ten papír maturity, který je stále pro většinu firem ta minimální úroveň vzdělání.

To nezní moc povzbudivě.

Často si to neuvědomujeme, ale slyšící vnímá informace ze svého okolí automaticky a nevědomky. Třeba něco zajímavého slyšíme v tramvaji či metru, dohledáme si k tomu na internetu něco bližšího a už si rozšiřujeme svoje znalosti. Všichni lidé okolo mohou být zdroj informací. Máme v práci zapnutá rádia nebo televizi doma jako kulisu.

Neslyšící tu možnost nemají a dostanou se tak pouze k informacím, které si sami najdou nebo si řeknou mezi sebou.

Stává se nám, že k nám přijde klient a vůbec neví, proč by se měl jako nezaměstnaný hlásit na úřad práce. Nebo že chodí do zaměstnání, ale dneska je hezky, tak jdu na plovárnu.

„Proč jsem dostal v práci absenci?“

„Protože jsi se neomluvil.“

„A to musím?“

Nechci, aby to vypadalo, že jsou hloupí či nevzdělaní, ale unikají jim prostě nám naprosto běžné souvislosti či pravidla standardního fungování světa, které „zdravý“ člověk nasává, aniž si to uvědomuje.

Bavili jsme se třeba o těch exekucích. Často neví, co znamená dopis s modrým pruhem. Nerozumí tomu, tak ho vyhodí a vzniká problém. Finanční gramotnost asi není problém jen neslyšících. I slyšící nechávají podobné problémy zajít poměrně daleko.

Jak to řešit?

Tichý svět udělal takový mini projekt ve spolupráci se středními školami, kde jsme neslyšícím studentům dělali přednášku na téma, co vlastně po škole dělat.

Jaké jsou třeba typy smluv - rozdíl mezi HPP a Dohodou o provedení práce. Nebo téma čistě a hrubé mzdy, aby se nedivili, že ta částka, která je uvedena ve smlouvě, bude na účtu nižší a proč je

čistá mzda nižší. Nebo když si do nějaké doby nenajdou zaměstnání, že by měli jít na úřad práce, Jak se však tyto informace mezi komunitu nedostanou, jsou o ně ochuzeni.

Zároveň mají mezi sebou určité vzory či influencery, kteří se o dění ve světě více zajímají a dohledávají pro celou komunitu cenné a užitečné informace.

Ty jim pak vkládají například do Facebookové skupiny a jsou bráni jako důvěryhodný zdroj informací.

Případně pořádají workshopy a přednášky, kde jim informace znakují. Jsou to lidé, kteří se často zasazují o práva neslyšících a komunita pak za nimi přijde. Je to však samozřejmě pomalejší způsob, než si večer pustit zprávy.

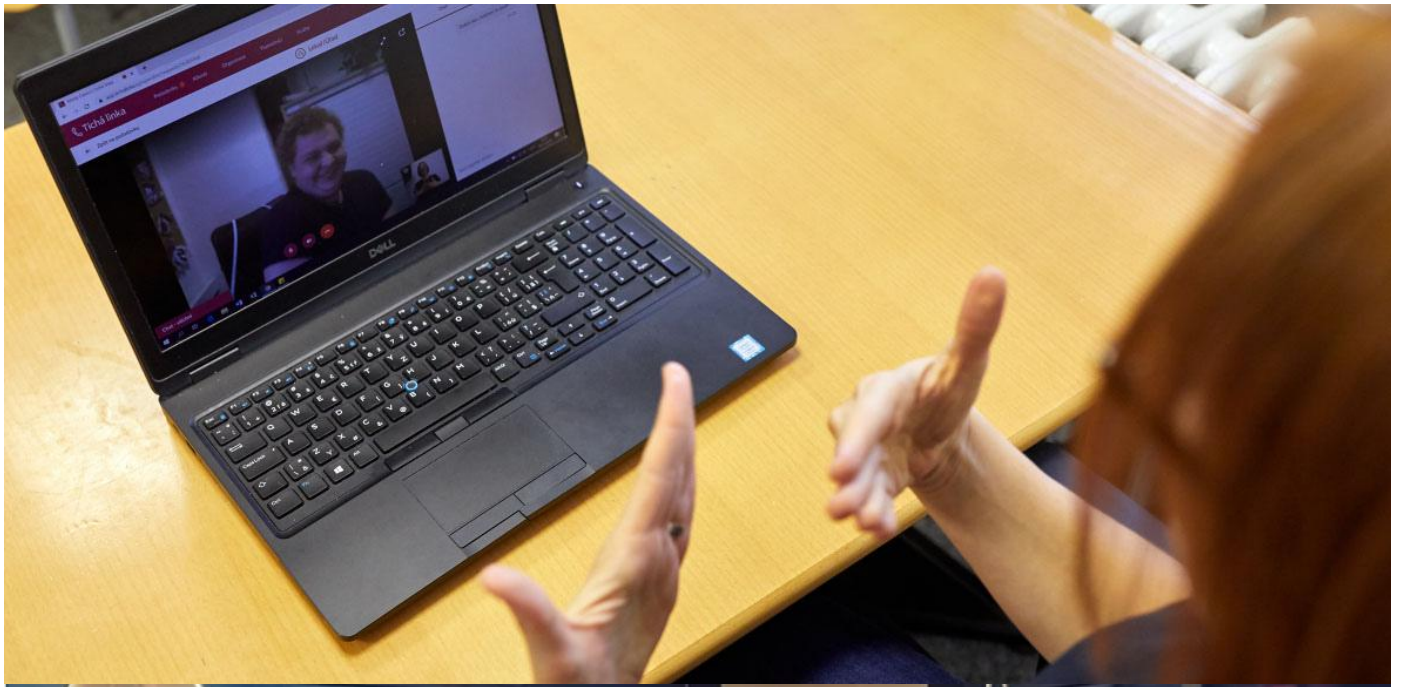
Ohledně korona viru tak musel vzniknout problém.

Je to příklad toho, že tiskové zprávy a různé konference v jiných státech byly od začátku tlumočené. Svaz neslyšících komunikoval s vládou, že je potřeba mít překlad do znakového jazyka.

Všichni jsme sledovali, co můžeme či nemůžeme, kam lze jít s rouškou a bez ní, kdy nakupují důchodci atd. a pro ně tam nebyl tlumočník ani titulky. Byli tak závislí na tom, co kdo napíše na Facebook nebo kdo má slyšícího člena rodiny a ten jim informace předá. Trvalo tak více než týden, než se začali tiskovky znakovat. Ty jsou ale jen jedna část. Vycházelo spousty pokynů a nařízení. S kolegy z Tichých zpráv jsme se tak denně pokoušeli vydat aspoň tři hlavní zprávy pro větší informovanost. Kde jsou testovací místa, jak chodit k lékařům, jak se chovat, když mám příznaky a podobně.

Byla to zatěžkávací zkouška a bylo vidět, že se komunita neslyšících spojila. Aby se zprávy mohly natáčet, tak si sami ušili průhledné roušky. Odezírání a mimika je u znakového jazyka důležitá a když máte půlku obličeje zakrytou, vzniká problém. Lidé se tak spojovali a kdo mohl, tak šil, rozvázal a dával materiál, aby se mohlo komunikovat.

Jak z té situace nedostatků tlumočnicků ven? Skoro mám pocit, že je komunita závislá na

dobrovolné bázi. Ať už slyšících, že se naučí znakovat buď proto, že musí (mají neslyšícího v rodině), nebo chtějí pomoci a baví je to.

Od září 2020 se otevírá na Masarykově univerzitě v Brně obor tlumočnictví do znakového jazyka. Sami se báli, aby naplnili kapacitu, ale nakonec brali pro velký zájem jen každého třetího.

Před pár lety jsem si po rozchodu říkala, co budu dělat s volným časem a našla jsem si znakovku. Pak se mi to hodilo, když jsem si hledala zaměstnání a díky tomu jsem dostala práci v Tichém světě.

Na vysoké jsem měla semestr znakovky, ale to nestačí. Je potřeba se učit intenzivně jako jakýkoli jiný jazyk. Minimálně hodina dvakrát do týdne, aby se do toho člověk dostal a pochopil nuance, které to má oproti klasické češtině.

Jinak je to opravdu spíše ta dobrovolná báze. Koho to zajímá, najde si nějaký kurz, který děláme my nebo Pevnost (organizace zajišťující kurzy znakové jazyka, osvětu, překlady a poradenství – pozn. autora), která působí v Praze nebo v Hradci Králové.

Je rozdíl v přístupu, jak pracovat s neslyšícím dítětem?

Znakující děti mají podobný problém jako mluvící děti, které třeba nepřesně vyslovují a není jim občas rozumět. Stejně tak znakující dítě třeba nedotahuje znaky a je složitější pochopit, co říká.

Pro děti jsou různé skupiny, kde se s nimi pracuje, aby se lépe zorientovali ve světě slyšících a nebo se sleduje, jestli třeba nemají talent pro odezírání.

Jedním z mýtů je, že všichni neslyšící umí odezírat.

Je to jako říci, že každý slyšící umí zpívat. Samozřejmě se většina odezírat snaží a jednoduchá slova či věty se časem naučí, ale musí pro to mít vlohly.

Je to navíc strašně vysilující. Povídáme si nyní přes video hovor a když se budu hodinu a půl soustředit jen na rty, tak si třeba na škole neudělám žádnou poznámku, protože jakmile sklopím oči, ztratím nit. Sami neslyšící říkají, že je to hodně únavné a mívají z toho i bolesti hlavy.

U dětí se tak zkouší, zda nepomůže naslouchátko a přes logopedii dítě rozmluvit. Nebo má talent na odezírání. Pracuje se s tím, aby měli i jiný komunikační systém, než jen znakovku.

Aby uměli aspoň základní slova, která dokáží říci.

U dětí okolo 15 – 18 let už to je o profesní dráze, aby věděli, co si z toho mála mohou vybrat, co nabízí trh práce a aby i ta škola je na to připravila.

Co dospělí?

U nich se setkáváme s tím, že mají nějakou svoji denní rutinu. Chodí do práce, mají svou skupinu kamarádů, případně chodí do klubu neslyšících a jsou spokojení. Nebo jsou naopak lidi, kteří si zažili dobu, kdy nic nemohli a div je nezavřeli někam do ústavu. Hlavně, aby nebyli vidět.

To jsou lidé, kteří se chtějí dozdělat a hledají si kurzy, aby si rozšířili svoje zaměření, protože mají výuční list na tužkařku nebo rukavičkářku, čímž se dnes neuživí.

Máme klientky, které si dělali rekvalifikační kurz na účetní. Chlapi si dělali kurzy na vysokozdvizný vozík nebo svářeče, aby nemuseli být jen obyčejný dělník u pásu, ale měli větší možnosti na trhu práce.

Pokud si firma řekne, že by chtěla neslyšícího zaměstnat, tak jaká práce je pro ně vhodná?

Cokoliv, kde není nutné telefonovat. Pro mě jsou to pořád stejní lidé jako já. Když chtějí, tak se uplatní. V Tichém světě máme neslyšícího ajťáka, který se stará o počítače, spravuje e-mailové schránky, programuje. Máme tu kameramany a grafiky, kteří dávají do videí titulky. Nebo střihače, kteří se podílí na tvorbě našich videí.

Naše spřátelená organizace zaměstnává čišníky, cukráře, lektory. Jen u nás je těch pozic hodně. Máme i neslyšící na úklidu.

Máme klientku, která pracuje v Plzni na soudě a dělá tam administrativu. Zařazuje spisy, připravuje podklady. Chtěla dělat administrativu, tak jsme volali a obvolávali tak dlouho, než jsme našli někoho, kdo řekl: „Dobrá, pojďme to zkusit.“

Klienti nám pracují ve skladech Alzy, CZC nebo

Amazonu. Zrovna Amazon je pro nás skvělý partner, který se přizpůsobil neslyšícím. Na začátku chodili na zaškolení naši konzultanti a tlumočníci a dnes již má Amazon svoje neslyšící trenéry. Poznali, že mají mezi sebou lidi, kteří mají talent na předávání informací a provází nováčky procesem. Tlumočnické je tak potřeba jen na začátku, kdy se řeší lékařská prohlídka a podobné věci.

Jak třeba řeší bezpečnost práce?

V Amazonu se domluvili, že je dobré mít na sobě nějaký prvek, kterým se neslyšící pozná. Dali jim volnou ruku, jak by to mělo vypadat. Ne všichni neslyšící jsou nadšeni z toho, že by měli mít na sobě vestu nebo tričko s obrovským přeškrtnutým uchem, které bude do světa křičet, že jsou neslyšící. Když máte problém s očima a nosíte brýle, také nemusíte nosit na sobě ceduli, že máte problém s očima.

V jiné firmě, kterou vlastní Japonci, mají na tričkách motýla, protože v Japonsku je motýl symbol neslyšících. Mistr a lidi ze směny tak ví, co to znamená, ale když jdou do jídelny, tak na ně nikdo nekouká, že to jsou ti postižení.

Pak jsou samozřejmě firmy, které se vymlouvají na bezpečnost práce, místo aby to měsíc či dva zkusili. Mají přece zkušební dobu.

Jak může firma do pracovního procesu neslyšícího zařadit a nastavit komunikaci?

Případně jak může probíhat pohovor?

Pojďme to trochu přiblížit, jak to funguje.

Dokážu si představit, že si firmy řeknou, že u neslyšícího musí vlastně přijmout i tlumočníka, čímž potřebují dva lidi na jednu pozici.

Jedna ze služeb Tichého světa je i sociální rehabilitace, kde poskytujeme podporu při hledání práce.

Když k nám neslyšící přijde, tak mu vysvětlíme, co znamenají některá slova v inzerátech, pomůžeme mu do firmy zavolat a jdeme s ním i na pohovor.

Je to sociální služba, takže to jak pro klienta, tak tu cílovou firmu, děláme zadarmo. My sice znakovku ovládáme, ale ne na tlumočnické úrovni.

Já osobně si na pohovor troufnu a když sama nebudu vědět, co daný termín znamená – například věci ohledně pojištění, tak se Vás na to zeptám a zkusím to vzít nějak od lesa, jak tu informaci předat. Pokud si na pohovoru firma řekne, že to chce zkusit, tak i zaškolení probíhá s naší podporou.

Nastavíme si, že konzultant může přijít první den, první týden nebo jednou týdně v prvním měsíci. Firma předá podrobnosti o tom, jak to u nich chodí.

Zmiňovala jste pro on-line tlumočení Tichou linku. Tu mohou firmy využívat také?

Ano. Je to aplikace v telefonu. Pokud něco potřebujete řešit hned, zadáte si požadavek přes aplikaci a pak si oba sednete před telefon, kdy Vy mluvíte s tlumočnickem a tlumočnick si s neslyšícím znakuje. Možnosti tedy jsou a je to jen o tom si říci, že to chce firma vyzkoušet.

Podívat se, jaká má práce, kde není nutné volat, ale stačí napsat SMS nebo e-mail. Samozřejmě je to i závislé na zájmu neslyšících.

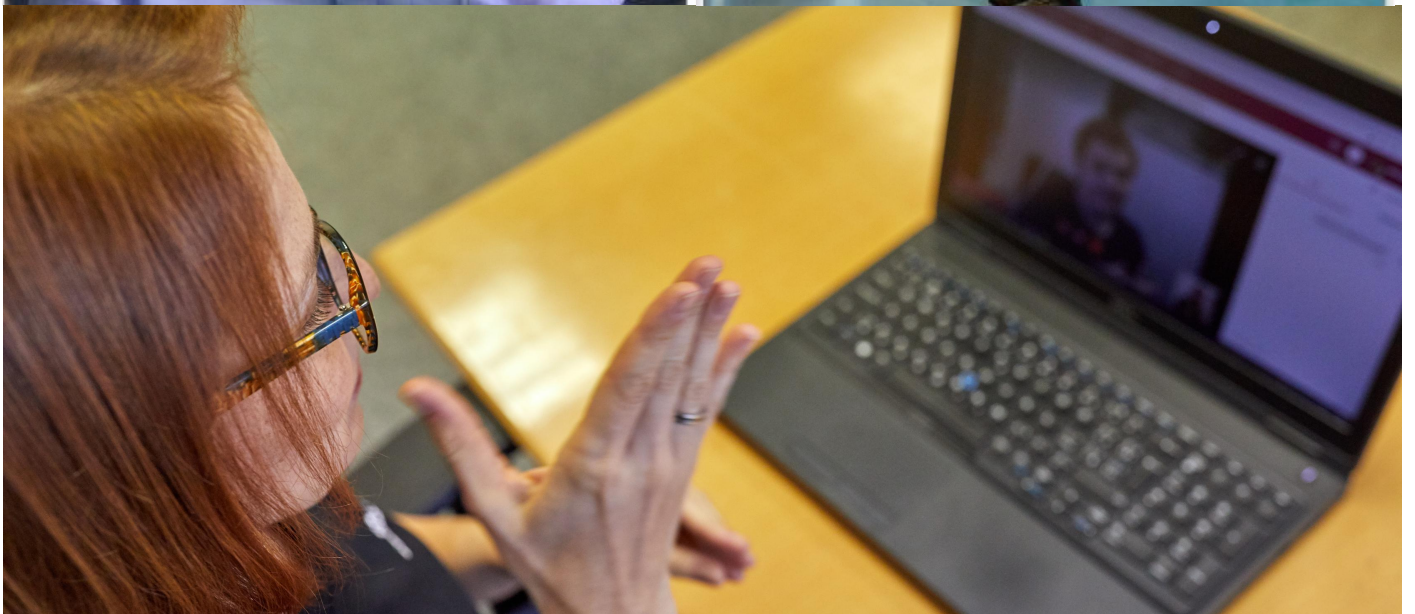
My nejsme agentura práce s registrem nezaměstnaných neslyšících, kterým bychom dávali avízo, že se někde uvolnilo místo. Když k nám klient se zájmem o hledání práce přijde, samozřejmě se snažíme oslovovat ty firmy, kde už funguje vzájemná spolupráce a spokojenost.

Případně přijde neslyšící s konkrétním inzerátem, že by to chtěl do firmy zkusit a rozjednááme tak spolupráci od nuly a zkusíme, zda by byla vůle do toho jít.

Jak poté probíhá reálná praxe s neslyšícím? Je to závislé na zmíněné aplikaci Tichá linka nebo vaší pomoci?

Záleží samozřejmě na tom, jaký neslyšící to je. Když je to někdo, kdo odezírá, tak si s ním do klidu sednete a základní informace zvládn -, klidně i delší než 5-10 minut. Pokud neslyšící ovládá češtinu, můžete si s ním psát.

TICHÉ ZPRÁVY

Máme zkušenost, že když máte v týmu neslyšícího, tak vám to nedá a budete chtít vědět nějaké základní znaky a postupně se budete učit i jiné věci, než jen „Ahoj, Dobrou chuť a Nashlednanou“. Může to tak být ze začátku stylem „rukama nohama“, ale domluvíte se.

Není to tak nutně závislé na naší podpoře, ale na konkrétním neslyšícím a nastavení komunikace. Navíc je to často o tom přijmout prvního neslyšícího, protože pak už vám s dalšími nováčky mohou pomoci, jako se to děje v Amazonu.

Jsou banky a pojišťovny sektor, kam se neslyšící hlásí o práci?

Zkoušeli jsme to. Spíše na administrativní pozice, ale nepamatuji si, že by to klaplo. Vždy to bylo o tom, že se musí telefonovat nebo jsou porady.

Na tom zmíněném soudě je to tom, že přijmete poštu, roztřídíte ji, naskenujete atd.

Když firma jasně napíše, že je to pozice, kde stačí ovládat e-mail, rozdělovat poštu, materiály pro klienty, skenovat, tak by to samozřejmě šlo. Práci v bance či pojišťovně by neslyšící rozhodně brali jako prestižní pozici, byť by to byla v očích slyšících „jen“ administrativa. Zní to prostě lépe, než někde dělat u pásu, kde je těch neslyšících většina a tahají za páčku nebo něco mačkají.

Dokážu si tak přestavit, že o práci ve finančním sektoru by zájem byl. Dá se dedukovat, že každá banka či pojišťovna má lidi, kteří třídí zásilky, jezdí pro ně na poštu, roznáší ji po budově. Případně oddělení, kde se skenuje.

Jaká je realita příjmů neslyšících? Ať už obecné složení, zda je to hlavně invalidní důchod plus nějaké brigády? Jak často neslyšící mění práci a kde je hladina příjmů?

Tady se to asi příliš neliší od slyšících. Jsou lidé, kteří jsou zaměstnaní 10,15, 20 let v jedné firmě, jsou spokojení a mají 18 – 20.000,- Kč čistého. Pak jsou lidé, kteří za námi přijdou 4x do roka s tím, že: v této firmě jim je zima, v jiné na mě divně koukají a chci něco jiného.

Když jsem v Tichém světě začala pracovat, setkávali jsme se s tím, že když firma zjistila, že je člověk neslyšící, ptala se ho na výši důchodu.

Moment. Snad ne, aby podle toho upravili výši platu?! Typu :normálně dáváme 25.000 hrubého, ale ty máš 7.000 invalidní důchod, takže dáme 18.000.

Bohužel je to tak. Ve firmě vůbec nezohlednili, že důchod mají jako například příspěvek na různé pomůcky, případně tak nějak vyvážit to jejich postižení, protože mají prostě jiné potřeby, které stojí víc, než pro slyšící.

Jenže ta firma to brala, že si máme být všichni rovni a přeci ty s naším platem a státním důchodem nebudeš brát celkově víc, než berou tvoji kolegové. To by bylo nefér. Tady do toho vstupujeme třeba více než tlumočnick, který pouze překládá informace. Řekneme svůj názor, že se nám to nelíbí, není to běžný postup a nemá se to dít. Samozřejmě nikomu nemohu zakázat takovou nabídku přijmout, ale pak je to na nich.

Z lidského hlediska mi to osobně přijde nechutné, že bychom si měli závidět invalidní důchod.

Už se to tolik neděje, ale třeba 5-6 let zpátky jsme se s tím setkávali, že to byla běžná otázka nějakého vstupního dotazníku.

Jinak z toho důchodu samotného se samozřejmě vyžít nedá. Je to třeba okolo osmi až jedenácti tisíc, takže ani nezaplatíte nájem. Jsou možnosti jiných příspěvků, jako ve hmotné nouzi nebo na bydlení. Většina našich klientů se však snaží žít ten běžný život. Prostě je normální chodit do práce, tak tam chodí. Když se mi tam nelíbí nebo mě to nebaví, tak si najdu jinou.

Samozřejmě limitem je vysokoškolské vzdělání, které si spousta firem na různé pozice žádá. Já osobně jsem za integraci. Myšlenka inkluze byla sice dobrá, aby děti viděli, že jsou mezi námi i lidé s handicapem, ale bohužel tu není dostatek pedagogů či asistentů, aby s dětmi mohli být v klasických třídách a neslyšící dítě se tak vzdělávalo plnohodnotně.

Při vysokých školách působí různá centra. Řeší třeba

i nevidomé studenty. Pak se přednášky nahrávají nebo je studenti v rámci nějaké brigády pro neslyšící přepisují do brailova písma.

Bohužel neslyšící nejsou tolik vidět a přijde mi, že na to trochu doplácí. Školy se nezamýšlejí nad tím, mít nějakého vlastního tlumočnicka.

Asi tak v dohledné době ještě nenastane situace, že bychom viděli neslyšící ve vrcholovém managementu firem.

Jak třeba na ulici komunikovat s neslyšícím, pokud se na nás obrátí, že třeba potřebuje pomoci?

Nejjednodušší cesta je vytáhnout telefon a napsat do textu SMS. Tužka a papír se dá také. Většina je schopna základně číst a psát. Všichni češtinu ve škole měli. Spíše psát jednoduše, než dlouhá souvětí. Oni budou více rozumět Vám, než třeba Vy jim, protože úplně neskloňují či nečasují.

Často se mi stane, že mi do zprávy napíší nějaký svůj specifický znak. Jeden z nich se jmenuje FIFI. Znamená to: „Nechce se mi, ale udělám to.“

Místo nějaké věty tak přijde odpověď FIFI a já vím, že to udělá, ale příliš jsem ho nepotěšila.

Když napíší FIFI Vám, tak to nepochopíte.

Jak funguje komunikace, když má například neslyšící rodič slyšící dítě?

Myslím, že tyto děti dříve znakují, než mluví, protože znakovka je primární, mateřský jazyk. Slyšící děti neslyšících rodičů se nazývají „coda“. Často se z nich stávají tlumočníci. Mluvený projev se tak dítě nejčastěji učí od slyšících příbuzných, kteří do rodiny chodí a na dítě mluví.

Případně v rámci ranné péče, kam rodina dochází a dítě je v kolektivu slyšících dětí. Existují i asistenti, kteří do rodiny dochází a mluví s dítětem.

Takové dítě má pak typicky v dospělosti dva směry. Buď si řekne, že celé dětství a část života jsem pomáhal rodičům, chodil s nimi místo tlumočnicka a už chtějí z toho světa pryč.

Nebo naopak se té pomoci a tlumočení věnují i v dospělosti, protože to je pro ně přirozené.

Hraje u neslyšících roli genetika? Je běžné, že neslyšící žena má neslyšící dítě?

Je zde určitě nějaká predispozice. Záleží i na partnerovi, zda je slyšící, neslyšící nebo nedoslýchavý. Těch kombinací, které se mohou v rámci genetiky mixovat, je hodně.

Stejně tak se dvěma slyšícím narodí neslyšící dítě, tak se dvěma neslyšícím narodí slyšící dítě.

Mají třeba budoucí maminky strach, že jejich dítě zdědí tento handicap?

Na začátku jsme se bavili, že ti neslyšící od narození to úplně neberou jako postižení. Tudiž to tolik neřeší. Pokud se jim narodí neslyšící dítě, tak zapadne do jejich komunity a žije život s rodinou a přáteli, jako jejich rodiče.

Je to spíše obava nás slyšících.

Zajímavá skupina jsou lidé s kochlárním implantátem (pomůcka pro zlepšení sluchu; má dvě části; jedna se vkládá do kosti, druhá je zvenčí; je nutný operační zákrok – pozn. autora). Není to úplně pro každého a ne vždy to spasí všechny vady. Mluvím o tom, že tito lidé trochu vybočují.

Pro slyšící trochu divně mluví a poznáte, že je něco jinak. Zároveň jsou i jiní pro neslyšící komunitu, protože touží slyšet. A když to přeženu, tak komunita nechápe, proč vlastně chtějí slyšet.

Díky své touze se tak trochu dostávají mimo obě skupiny a hůře se jim hledá ta přirozená komunita.

Co se děje s psychikou člověka, když o sluch přijde například úrazem?

Je to asi stejný šok, jako když se stanete vozíčkářem či nevidomým, protože víte, jaké to je chodit, vidět, slyšet.

Je třeba si zvolit i další cestu. Zda chci stále žít ve světě slyšících, protože znám češtinu. Takoví lidé se častěji soustředí na odezírání. Navíc se stále snaží mluvit. Postupem času člověk však zapomenou, jaká

je správná hlasitost, protože nemají tu zpětnou sluchovou vazbu. Často se to děje u seniorů. Má to taky efekt, že lidé postupem času mluvit přestanou, jelikož když mluví, tak to působí, že i slyší a když na ně mluví druhý člověk, moc z toho nemají. Často tak přechází na psanou formu, ale dále žijí svůj život. Do znakovky se mimo základní znaky nepouští a nechtějí se zařazovat do neslyšící komunity. Záleží i na věku, jestli se Vám to stane ve dvaceti a ještě máte chuť se něco učit nebo v padesáti, kde už vůle tolik není a „doklepu“ to v psané formě.

Jak to mají neslyšící v rovině navazování vztahů?

Jsou lidé, kteří jdou a osloví druhé bez váhání nebo si řeknou, že na to nemají a neodhodlají se. Znam neslyšící, kteří jsou střelci a jdou klidně za slyšícím a rukama nohama nebo psaním se snaží domluvit a pozvat druhého na rande. Máme kolegyni, která si takto našla partnera. Znakovat neuměl, nebyl součástí žádné komunity, ale společně našli komunikační systém. Není výjimka, že se tlumočník a neslyšící dají dohromady. Dále se neslyšící samozřejmě seznamují v rámci svých komunit.

Pojďme se podívat blíže na znakový jazyk. Na webu Tichého světa jsou různé kurzy. Může se každý naučit znakovat?

Myslím si, že ano. Pro mě je znakovka jednodušší než angličtina nebo němčina. Jak je to motorický systém, tak mi to do hlavy leze lépe. Je to vlastně pohybová paměť. Stejně, jako když si pamatujete sestavu v aerobiku.

Člověk musí samozřejmě chtít.

Se mnou na kurzu byla holčina, která měla vadu dvou prstů a i tak to zkoušela a s lektorem se vždy nějak pochopili.

V Tichém světě máme pravidlo, že kdo k nám nastoupí, tak do roka musí zvládnout první modul (semestr). A máme tu aťjáky, účetní nebo padesátileté pány, kteří to v životě neviděli, ale zvládli to.

Měli jsme i vozičkáře, kteří se to učili. Pro ně je to třeba cesta, pokud si nemohou najít práci, tak při on-line tlumočení před monitorem je jedno, zda jste na židli nebo na vozíku.

Jak dlouho trvá, než se člověk naučí znakovat pro běžné použití a kolik to stojí?

Cena se pohybuje od tří do pěti tisíc za jeden modul podle organizace a města. Praha je obecně dražší. V Budějovicích to stojí okolo tří tisíc. Důležité je, aby ten kurz byl s neslyšícím. Stejně jako u cizího jazyka vám dá nejvíc rodilý mluvčí. Na první hodině je tlumočník, který řekne základní pravidla a zodpoví dotazy.

Potom už to musí zkoušet a zjišťovat, co vaše ruce a prsty umí.

Co se týče doby, tak závisí na časové investici. Výuka probíhá v modulech. Stejně jako semestry na vysoké škole - takže podzimní a jarní. Když jsem nastoupila, měla jsem za sebou čtyři moduly, tj. dva roky vzdělání. Nebylo to však pro mě úplně komfortní a chtělo by to i víc. Když jste však v denním kontaktu, rychle se to doučíte. Je to jako vyjet na tři měsíce do zahraničí, kde musíte komunikovat každý den.

Na nějakého konzultanta a práci s neslyšícím je to tedy tak dva až dva půl roku. Na tlumočnicka je to víc - tam je modulů sedm. Plus jsou udržovací moduly nebo speciální tlumočnické moduly. Není to jen o tom, že někdo mluví a já to umím odznakovat, ale i znakovku přeložit do mluveného slova, protože to jsou odlišné gramatiky a dělat to simultánně.

Pokud tím projdu, budu chtít pomáhat - mohl bych to mít jako koníček, že si třeba 2x v týdnu sednu před monitor místo tenisu? Jaké jsou pak vlastně možnosti uplatnění?

Můžete to dělat na dobrovolné bázi v rámci nějaké neziskovky a klidně Vašeho oboru, kdy pomáháte neslyšícím s tématy, které sám pracovní znáte. Zároveň tedy pomáháte a udržujete si znalost znakování.

Pokud je úroveň tlumočnická, máme kolegyně třeba na mateřské, co jsou on-line pár hodin týdně, tudíž

i taková pomoc je reálná. Když víme, že můžete středy odpoledne a soboty, tak se plánují směny podle toho, jak máte čas.

Můžete chodit i jen do klubů mezi komunitu, protože vás znakovka baví a chcete ji trénovat. Jako Tichý svět žádného člověka, který umí dobře znakovat, neodmítneme a budeme hledat, kde se nám zájmy a znalosti protínají.

Jak funguje struktura znakovky? Hodně lidí má asi představu, že se znakuje každé slovo, ale už jste zmínila znak FIFI (nechceme se mi do toho, ale udělám to), což značí, že znaková řeč může fungovat ve frázích.

Ráda bych zdůraznila jednu věc. Použil jste termín „znaková řeč“. Stejně jako je český jazyk a ne česká řeč. Slovo řeč evokuje zvuk, který znakovka nemá. Hodně neslyšících je na to háklivých. Stejně jako na označení „hluchoněmý“. Oni nejsou němí, jen hlas nepoužívají.

Znakový jazyk tak není o nic ochuzen, ale má jinou gramatiku. Zároveň máte pravdu, že fungují určité fráze či ustálené slovní spojení.

Když třeba v kontextu věty použijete znak vrabec, znamená to, že se člověk často stěhuje. Skáče jak vrabec z místa na místo.

Dále se do znakovky dostávají i nová slova, stejně jako v češtině. Koronavir či covid je dobrý příklad, protože to je slovo, které předtím ve znakovce nebylo. Česká televize, kde nejčastěji probíhá překlad do znakového jazyka, nahrála na Facebook asi čtyři varianty toho znaku a neslyšící si mohli odhlasovat, co jim bude vyhovovat.

Hasovalo se třeba i o tom, jak se bude znakovat ministr Hamáček. Varianty byly červená mikina a nebo znak jezení jídla = ham.

Existují i jmenné znaky.

Prezident Zeman má znak země. Když se objeví nějaká nová důležitá osoba, jako pan Prymula, tak aby se nemuselo jméno vypísmenkovat, tak se dohodnou, jak tuto osobu budou označovat.

Takže i já jako Syrový bych měl svůj vlastní znak?

Je to tak. Buď je Vaše jméno přeložitelné – máme třeba kolegu, kteří se jmenuje Jelínek, tak jeho znakem jsou parohy. Nebo jména přeložit nejdou, jako moje, Blahovcová, tak se dá použít slovo, co začíná na „bla“. Třeba bláto. Máme ale i kolegyni Blažčíkovou, tak by se to pletlo.

Můžete si tedy znak i vybrat. Já jsem trochu ulítlá na motýly, tak můj jmenný znak je motýl.

Pak byla na kurzu holčička, která si stále mazala rty rtěnkou či jelením lojem, tak dostala znak malování lojem na rty. Měli jsme lektorku, která dřív nosila piercing a měla znak pro jméno Magda a znak pro piercing. Sice už piercing nenosí, ale znak jí zůstal.

Rodinný znak se může i dědit.

Klasická křestní jména jako Petr, Pavel, Anna mají ustálené znaky.

To zní jako interní komunikace a liší se komunita od komunity. Když půjdu do jiné komunity a budu znakovat příběh, že jsem mluvil s Magdou „piercing“, tak to asi nepochopí, o koho jde.

Upřímně jsou neslyšící tak uzavřená skupina, že o Magdě z Prahy ví i v Brně. Neznamená to, že všichni znají všechny, ale často se setkáte s tím, že uděláte automaticky jmenný znak někoho koho znáte a protistrana zareaguje, že ho zná taky, protože spolu chodili do školy.

Po Praze to docela funguje.

Dělal jsem rozhovor s Lucií Macháčkovou, která plánovala společně s Tichým světem akci Znak-up night pro neslyšící. Bavili jsme se, zda neslyšící mají nějaký svůj humor a doporučila mi, ať se na to zeptám.

Co v rámci humoru nefunguje, je ironie. Oni jsou hodně přímí a jak neslyší zabarvení hlasu, tak to často nepochopí.

Když slyšící vypráví vtip neslyšícímu, musí se často dovysvětlit pointa. Typické vtipy obou komunit se nepotkávají.

Humorné situace nastávají, když má jeden znak více významů. Těch pohybů rukou není neomezeně.

Třeba „Eva“, „středa“ a „knedlík“ mají stejný znak. Když pak nějakou komunikaci sledujete od půlky, tak pátráte, zda to bylo ve středu, dělala to Eva nebo jste si k tomu dal knedlík.

Častou zábavou je znak pro slovo „znakovat“. Dělá se třemi prsty, jako když ukážete trojku, a miháte s nimi jako když střílíte z pistole. Ale když nepoužijete palce a tedy jen dva prsty, znamená to slovo „sex“. Takže se Vám stane, že lektorovi chcete znakovat, že jste doma trénovali znakování, ale ukazujete mu sex. Pak se tomu smějí, že velkou spoustu nabídek už dlouho nedostali.

Co neslyšící a sociální sítě? Firmy se v korona době stěhovali do on-line komunikace, ale pro neslyšící jsou asi videohovory běžná věc, jelikož musí na sebe při znakováním či odezírání vidět. Navíc Instagram je hodně vizuální platforma.

Využívají je hodně. Hlavně mladší generace. Messenger a Whatsapp je díky videohovorům hodně využíván a je to pro ně běžná věc.

Mají rozsáhlé Facebookové skupiny, kde si sdílí informace, zábavu atd. Instagram jede taky hodně. Twitter velmi málo.

Změna tak byla spíše pro nás slyšící, protože i předtím fungovali naši klienti na té bázi, že když něco potřebovali, tak volali přes video.

Kurzy znakovky jsme předtím dělali jen fyzicky a tato doba ukázala, že jsme schopni to dělat i on-line. Tím pádem obsloužíme zájemce z celé republiky.

Až si říkám, jak neslyšící fungovali před vznikem internetu a nových technologií.

Měli hodně klubů. V každém větším městě byla místa, kam každý den po práci či několikrát týdně přišli. Hráli karty, šipky, domlouvali výlety na víkend. Kluby přetrvávají, ale zůstávají spíše pro starší ročníky.

Volná otázka. Máte něco na srdci, co byste chtěla zmínit?

Aby se lidi nebáli komunikovat. V dnešní době jdeme raději on-line cestou, než osobně a vztahy tím trpí. Kdo k neslyšícím pronikne zjistí, že to jsou opravdu zajímavý lidé. Znakový jazyk považují za krásný. Ráda se koukám, když někdo znakuje.

Hlavně se nebát a nemít předsudky.

Neslyšící jsou hodně otevřená skupina. Nemají potřebu něco zastírat. Až si říkám, jestli to vlastně dokáží. Jsou hodně přímý v otázkách i odpovědích.

Pokud vás něco zajímá, tak se ptejte, než předjímat, že něco třeba neumí nebo nejsou něčeho schopní.

Jsou to lidé jako my, jen komunikují jinak.

Jak mohou lidé aktuálně podpořit neslyšící nebo přímo Tichý svět?

Co se týče firem a zaměstnávání, tak se tomu nebránit. Zkusit to a dát jim šanci.

Za Tichý svět budeme rádi za finanční podporu. Jsme přeci jen neziskovka závislá na státních dotacích.

Budeme rádi, když nás lidé budou sledovat na Facebooku či Instagramu. Tam se mohou dozvědět o různých akcích, které pořádáme a mohou se tam s neslyšícími potkat. Případně se podívat, jak funguje znakový jazyk. Možná se to někomu zalíbí a pak nás podpoří tím, že začnou chodit na naše kurzy, objednájí si něco z naší cukrárny a nebo zajdou do Tiché kavárny v Praze na Ládví.

Kontakty:

www.tichyvet.cz

Linkedin - Olga Blahovcová

Instagram: [tichy_svet](https://www.instagram.com/tichy_svet)

Facebook: Tichý svět

autor - ondra syrový
kontakt - LinkedIn